

אירלנד: סופו של קונסנזוס לאומי

בניוירוק או במינכן. אבל הפרשניים המערביים סבורים, שהעתיד שייך לגנרל קנאן אורן ולכמאליזם. הלאומנות התורכית החילונית שקמה לתחייה לפחות מאז ההפיכה ב־12 בספטמבר 1980.

נשיא כנוסה גוליסטי. גנרל אורן אינו מעלה כלל על דעתו להחזיר את תורכיה למישטר של דימור קראטיה בלתי־מבוקרת. הוא מבקר חריפות את מפקדי הצבא שביצעו הפיכה ב־61–1960. אבל לא עשו שום שינוי מיבני אמיתי בארצם. תוכניתו של אורן ברורה. ולפי טאנדי טיימס היא כוללת את הנקודות הבאות:

★ תורכיה תשאר תחת מישטר צבאי עד 1985. אפילו אם הדבר יימנע את חברותה המלאה בשוק האירופי המשותף.

★ גם אחרי 1985 ישאר אורן נשיא בנוסח הגוליסטי. סמכויות הפרלמנט יוקטנו בהתאם.

★ החוקה החדשה תאפשר את קיומן של שלוש מפלגות פוליטיות. האחת, "שמאלה מהמרכז", בנוסח המפלגה הסוציאלי־דמוקרטית הגרמנית; השניה ימינה מהמרכז (אך ללא כל קשר למפלגות האיטלקים הקנאיות). השלישית מפלגת מרכז גדולה, כמאליסטית. שתהיה מיפלגת השלטון "הטבעית".

★ העידן החדש לא יאפשר את קיומן של תנועות מארכסיסטיות או איסלאמיות. מורים ומרצים שיטיפו לתורות אלה יודחו או יאסרו.

★ המינהל האזרחי יעבור תהליך של דה־פוליטיזציה. ישרת את כל האומה.

★ תאסר כל תעמולה מעמדיית או ספאראטיסטית. מפלגות כורדיות לאימיות לא תוכלנה לפעול.

★ הנוער והסטודנטים יעברו תהליך של חינוך־מחדש.

המסע למען האידיאלים הישנים של מוסטאפה כמאל אתאטורק (לאומיות, חילוניות, השתלבות באירופה) יכלול גם סמינרים מיוחדים לאסירים פוליטיים. הסיסמה: "כמאל ליום, שנחשב פעם לעבר המזהיר שלנו, הוא עתה פילוסופיה של עתיד מזהיר לא פחות".

הכתובת שעל הקיר. ספק אם יש בכוחן של מילים יפות לגשר על שני הפער המעמדי ההולך וגובר בתורכיה. אורן ניסה לא לחזור על שגיאותיו של השאה האירני. הוא שופע אופטימיזם, לפחות כלפי חוץ, אבל הסוציולוגים שלו אינם פוסקים מלהצביע על הכתובת שעל הקיר. ב־1950, אומריים המומחים, גרו רק 19 אחוז מתושבי תורכיה בערים הגדולות. ב־1985 יגורו בהן 54 אחוז מכלל האוכלוסייה. לא צריך להיות מארכסיסט אדוק כדי להבין שצפיפות שם צרות גדולות.

מישאל שנערך ב־70 סניפי המפלגה הצביע על תמיכה מאסיבית באיחוד אירלנד ובנסירת הצבא הבריטי מה צפון.

תורכיה:

אתאטורק חוזר

הדיווח הנלהב בשבועון הבריטי טאנדי טיימס, שיקף נאמנה את עמדות אנשי העסקים באירופה כלפי תורכיה. אנקרה שבה למטה, תורכיה חזרה להיות ארץ בעלת "אקלים נוח להשקעות". התורכים, סבור העיתונאי האירופי הממוצע, אינם ראויים לחופש מלא. בנוסח

המערבי המקובל, הם נגועים בנטייה לקיצוניות, בתנועות איסלאמיות פרועות ובשמאל קיצוני בלתי־סביר. יורשיו של כמאל אתאטורק, השולטים כיום באנקרה, מצאו לדעת הפרשנים בכלי־התיקשורת הרכושניים, את הדרך הנכונה.

קשה אומנם להסביר טיעונים כאלה ל־50 אלף האסירים הפוליטיים בתורכיה, המוחזקים בבתי־כלא סיוטים ועוברים עינויים בנוסח ימי־הביניים. גם עשרות אלפי המובטלים, איכרים לשעבר שאיבדו את זהותם האתנית ואת צלמם האנושי, לא מתעניינים כליכך בהשקעות של החברות העל־לאומיות, שמרכזן בלונדון.

כל המאמרים המליציים על קדושת החיים ונגד התאבדות, אינם יכולים לשנות את המציאות הפוליטית. מותם הנורא של ארבעת לוחמי המחתרת האירית בכלא הבריטי, עורר מהומות, הפגנות, התנגשויות בין־עדתיות והתקפות על צבא הכיבוש הבריטי. שובת־הרעבי־עדי־הסוף גררו במותם גם אנשים אחרים למות ולפציעות. אבל היתה למאבקם גם תוצאה פוליטית ברורה, המהווה ציון דרך בהיסטוריה של צפון־אירלנד. הקונסנזוס הלאומי הבריטי, נחישות ההחלטה להחזיק בצפון בכל מחיר ולמנוע את איחודו של האי האירי, נשבר.

עד כה ניהלו שתי המפלגות העיקריות בבריטניה, השמרנים והלייבור, מדיניות די דומה בצפון־אירלנד. הם קיימו את מחויבותם כלפי הרוב הפרוטסטנטי, אבל דרשו ממנו ויתורים וגמישות כלפי המיעוט הקאתולי. הצבא הבריטי ניסה להנמיך פרופיל, ורק נגרר מפעם לפעם להתנגשויות דמים נגד אחד הצדדים, בדרך כלל הקאתולי. הדימיון בעמדות שני הצדדים הוכח מעל לכל ספק בתמורות הרבות שפקדו את בריטניה מאז נצחונן של מנהיגי הלייבור, הארוולד וילסון, בבחירות ב־1964. כל ראשי הממשלה מאז — הארוולד וילסון אדוארד הית, גיימס קאלהאן ומארגרט תאצ'ר — נקטו באותה טקטיקה, שאפו לאותם יעדים אסטרטגיים: להחזיק בצפון־אירלנד במינימום אבדות ובמינימום השקעות. שיעור המובטלים בחלק האירי של בריטניה, המתקרב עתה ל־20%, מעיד על היד הקפוצה של לונדון כלפי הפרובינציה המסוכנת.

בנוסח פער הראר. בשבועות האחרונים נשרה סוף־סוף האחדות הבריטית כלפי אירלנד. צוות המוחות של מפלגת הלייבור המליץ על שינוי דראסטי, רב משמעות.

מפלגת העבודה הבריטית תומכת עתה באיחוד אירלנד, ושמיה בכך קץ למדיניות הדרום־מפלגתית בנושא זה. הצוות הבכיר שדן בסוגיה כלל שני שרים שהחזיקו בעבר הקרוב

WANTED for murder

and torture of Irish prisoners

תאצ'ר בכרות המחתרת הקאתולית מבוקשת בעוון רצח

בתיק צפון־אירלנד, מרלין ריס ורוי מייסון. הם המליצו על איחוד הדרגתי של האי, באמצעות יתר דמוקרטיזציה פנימית של הצפון. הידוק הקשרים הכלכליים בין שני חלקי אירלנד (אירלנד החופשית ובריטניה חברות בשוק האירופי המשותף), ושיחות משולשות בין נציגי לונדון, בלפאסט ודאבלין.

הקו החדש של הלייבור עורר חששות כבדים בלונדון. גם התומכים הנלהבים באיחוד אירלנד, הפתרון הסביר היחיד, חוששים מתגובה חמורה של הפרוטסטנטים. אלה בהנה מוכיות־יתר מסורתיות, ושולטים מאז ומתמיד ברוב עמדות המפתח בכלכלה של צפון־אירלנד. מרלין ריס עצמו אף הביע חשש מפני הכרזה חד־צדדית על עצמאות. הקמת יישות פרוטסטנטית בצפון בנוסח סעד חדא.

עם זאת ברור, שוועידת הלייבור תאמץ את ההמלצה.

הנרי קיסינג'ר קשר נגד מקארויס

שוב קיסינג'ר

ניצחונן המרשים של גלאמקוס קלרידס בבחירות בקפריסין, הועם במקצת עקב גילוי של הרגע ה־אחרון. כיום אין ספק, שקלרידס זמם עם שר־החוץ האמריקאי לשעבר, הנרי קיסינג'ר, למנוע את שובו של הנשיא, הארכיבישוף מקארויס לקפריסין בקיץ 1974.

אין ויכוח שארצות־הברית איפשרה את מרידת הנפל של ההרפתקן הימני, ניקוס סאמפסון. הקשר של סאמפסון גרם לאי הקטן אסונות כבדים. פלישה תורכית, אלפי נפגעים, בעיית פליטים, שבר כלכלי ומשבר מדיני. פרשת סאמפסון יצרה זעם רב בקרב יווני קפריסין נגד ארצות־הברית. ההפגנות האנטי־אמריקאיות אף הביאו למותו של שגריר ארצות־הברית בניקוסיה רוג'ר דיוויס. מיסמכים חדשים, שנחשפו בארצות־הברית, מוכיחים שב־19 באוגוסט 1974 סיכמו ביניהם הנשיא בפועל קלרידס ו־קיסינג'ר למנוע את שובו של מקארויס לקפריסין, ולנסות למנוע התפרצויות אנטי־אמריקאיות.

קלרידס לא יכול היה למנוע את שובו של הארכיבישוף הפופולרי (קאסטרו של הים התיכון). אך מאז מותו של מקארויס הוא הצליח לבנות בסיס אלקטורלי רציני. כיום ברור שנצחונן בבחירות ימנע את הניטרליות והפירוק של קפריסין ויבטיח שהאי הקטן ימשיך להיות בסיס אמריקאי חשוב גם בעתיד.